

Förbätt rat grundskydd för pensionärer S2019/00462/SF

Kyrkans Akademikerförbund (KyrkA) vill härmed lämna följande yttrande på remiss gällande Regeringskansliets promemoria 2019-02-01 S2019/00462/SF angående "Förbättrat grundskydd för pensionärer".

Bakgrund

KyrkA är det största akademikerförbundet inom Svenska kyrkan. KyrkA organiserar alla akademikerkyrken inom Svenska kyrkan men medlemmarna är till övervägande delen präster och diakoner. Det finns inte något annat fackförbund varken inom TCO eller Saco som organiserar dessa grupper i den storleksordning eller på det exklusiva sätt som KyrkA gör. KyrkAs hela verksamhet är riktad mot Svenska kyrkan som arbetsgivare.

Pensionsgruppen, med företrädare för de partier som står bakom pensionsöverenskommelsen, tog 2017 initiativ till en utredning för att se över pensionssystemets grundskydd. En sådan översyn genomfördes och en föreslagen inriktning för grundskyddet presenterades i *Översyn av grundskyddet för pensionärer - Inriktning för ett nytt grundskydd* (Ds 2018:8). Promemorian innehöll förslag på förändringar inom ramen för grundskyddet, dock inga lagförslag.

En arbetsgrupp bestående av tjänstemän vid Regeringskansliet (benämns härmed som arbetsgruppen) har haft i uppdrag att slutföra utredningsarbetet samt lägga fram ett reformpaket för grundskyddet.

Arbetsgruppen har haft samma utgångspunkter och problembeskrivning som i översynen. Förslagen är dock något förändrade på grund av vissa synpunkter från remissinstanserna samt ett avgörande från EU-domstolen som förändrar förutsättningarna för garantipensionen. I det inledande kapitlet sammanfattas översynen och de förutsättningar som förändrats sedan utredningens genomförande. Därefter presenteras det nya reformpaketet för ett förbättrat grundskydd.

KyrkA lämnar härmed sitt remissvar utifrån utredningsgruppens förslag enligt nedanstående punkter.

3.2.1 Höjd grundnivå för garantipension

Arbetsgruppens förslag: Garantipensionen ska höjas. Garantipension för den som är född 1937 eller tidigare ska höjas med 0,051 prisbasbelopp för försäkrade som har rätt till och får en utbetalning av garantipension. Höjningen är lika stor för ogifta som för gifta.

Kyrkans Akademikerförbunds yttrande:

KyrkA menar att garantipensionen bör höjas mer än arbetsgruppens förslag på 200 kronor. En nivå på 300 - 400 kronor vore mer lämplig. Garantipensionen syftar till att täcka grundläggande konsumtionskostnader. KyrkA delar uppfattningen att det är logiskt att värdesäkra nivån, dvs. koppla den till prisindex och därigenom garantera köpkraften. KyrkA delar uppfattningen om att det är klokt att prisindexera garantipensionen eftersom inkomstindex kan sjunka eller reellt minska. Prisindexering innebär i sådana perioder en värdesäkring för garantipensionen.

3.2.2 Ett tilläggsbelopp för dem med svagast ekonomi införs inte

Arbetsgruppens bedömning: Förslaget om ett särskilt tilläggsbelopp till garantipensionen bör inte genomföras.

Kyrkans Akademikerförbunds yttrande:

KyrkA menar att det bör införas ett tilläggsbelopp till garantipensionen för de pensionärer med svagast ekonomi. KyrkA menar att Grundskyddsutredningens förslag om ett tilläggsbelopp i garantipensionen bör genomföras, men menar att tilläggsbeloppet enligt förslaget inte ska räknas av mot tjänstepension och nettokapitalinkomster

3.3.1 Höjt bostadskostnadstak

Arbetsgruppens förslag: Bostadskostnadstaket i bostadstillägget för ålderspensionärer ska höjas till 7 000 kronor per månad för ogifta och till 3 500 kronor per månad för gifta.

Kyrkans Akademikerförbunds yttrande:

KyrkA menar att bostadskostnadstaket i bostadstillägget för ålderspensionärer ska höjas till 8 000 kronor per månad för ogifta och till 4 000 kronor per månad för gifta. Pensionärshushåll bör kunna efterfråga nyproducerade bostäder med god tillgänglighet. En höjning av bostadskostnadstaket möjliggör detta. En indexering av bostadskostnadstaket bör också övervägas för att motverka att värdet av tillägget urholkas på sikt.

3.3.2 Förändrad ersättningsgrad som avser bostadskostnaden

Arbetsgruppens förslag: Ersättningsgraden för bostadskostnaden i bostadstillägget för en ogift försäkrad ska från och med att denne fyller 65 år vara 100 procent upp till 3 000 kronor, 90 procent mellan 3 001 och 5 000 kronor samt 70 procent mellan 5 001 kronor och 7 000 kronor. Ersättningsgraden för bostadskostnaden i bostadstillägget för en gift ålderspensionär ska vara 100 procent upp till 1 500 kronor, 90 procent mellan 1 501 och 2 500 kronor samt 70 procent mellan 2 501 kronor och 3 500 kronor.

Kyrkans Akademikerförbunds yttrande :

KyrkA avstyrker förslaget med motiveringen att det skulle innebära att en del pensionärer får sänkta inkomster jämfört med i dag om förslaget genomförs. Då det råder bostadsbrist i nästan alla svenska kommuner innebär det att enskilda har små möjligheter att välja boende. KyrkA anser ersättningsgraden bör vara 100 procent för hela bostadskostnaden för att göra det möjligt för fler att välja bostäder.

3.3.3 Konsumtionsstödet i bostadstillägget avskaffas inte

Arbetsgruppens bedömning: Förslaget om avskaffande av konsumtionsstödet i bostadstillägget bör inte genomföras.

Kyrkans Akademikerförbunds yttrande :

KyrkA delar arbetsgruppens förslag om att avskaffande av konsumtionsstödet i bostadstillägget inte bör genomföras.

3.3.4 Likvärdig hantering av inkomstslag i inkomstprövningen

Arbetsgruppens förslag: Vid beräkning av reduceringsinkomsten från och med den månad som en försäkrad fyller 65 år och har hel allmän ålderspension eller motsvarande utländsk förmån ska den del av den bidragsgrundande inkomsten som utgörs av allmän inkomstgrundad pension, utländsk pension, tjänstepension, privat pension och arbetsinkomster beaktas med 92 procent i reduceringsinkomsten. Garantipension, änkepension, kapitalinkomst, förmögenhetstillägg, etableringsersättning och studiemedel ska tas upp med 100 procent i reduceringsinkomsten.

Kyrkans Akademikerförbunds yttrande:

KyrkA avstyrker förslaget med motiveringen att det skulle innebära att en del pensionärer får sänkta inkomster jämfört med i dag samt att en högre uppräkningsgrad av inkomstlagen minskar enskildas drivkrafter till arbete och avstyrker därför förslaget. KyrkA ser positivt på att arbetsgruppen menar att fribeloppet för arbetsinkomster (24 000 kr/år) skall vara kvar, men menar att fribeloppet skall indexeras upp med löneprisindex.

3.3.5 Avräkning av bostadstillägg sker med 62 procent för alla inkomstnivåer

Arbetsgruppens förslag: Det bostadstillägg som följer av den bidragsgrundande bostadskostnaden ska räknas av med 62 procent av reduceringsinkomsten från och med den månad en försäkrad som har hel allmän ålderspension eller motsvarande utländsk förmån fyller 65 år.

Kyrkans Akademikerförbunds yttrande:

KyrkA avstyrker förslaget med motiveringen att det skulle innebära att en del pensionärer får sänkta inkomster jämfört med i dag.

3.3.6 Höjt fribelopp i bostadstillägget

Arbetsgruppens förslag: Fribeloppet i bostadstillägget ska höjas till 2,181 prisbasbelopp per månad för den som är ogift och till 1,951 prisbasbelopp per månad för den som är gift.

Kyrkans Akademikerförbunds yttrande:

KyrkA har inga synpunkter på förslaget.

3.3.7 Höjd nivå på skälig bostadskostnad i särskilt bostadstillägg

Arbetsgruppens förslag: Från och med att en försäkrad fyller 65 år ska som skälig bostadskostnad anses högst 7 000 kronor per månad för ogifta och 3 500 kronor per månad för gifta.

Kyrkans Akademikerförbunds yttrande:

KyrkA menar att en försäkrad fyller 65 år ska som skälig bostadskostnad anses högst 8 000 kronor per månad för ogifta och 4 000 kronor per månad för gifta.

3.4 Ökade incitament för arbete för personer med garantipension

Arbetsgruppens bedömning: Förslaget om att nivån på garantipensionen ska justeras utifrån uttagsålder om uttaget görs senare än vid 65 års ålder bör för närvarande inte genomföras.

Kyrkans Akademikerförbunds yttrande:

KyrkA har inga synpunkter på förslaget.

3.5.1 Fribelopp för arbetsinkomster för personer med äldreförsörjningsstöd

Arbetsgruppens förslag: Ett fribelopp för arbetsinkomster, före avdrag för skatte- och avgiftssats, ska införas för personer med äldreförsörjningsstöd. Fribeloppet ska uppgå till 24 000 kronor per år.

Kyrkans Akademikerförbunds ytt rande:

KyrkA ställer sig positiva till förslaget men är av uppfattningen att fribeloppet om 24 000 kronor också måste värdesäkras, dvs. kopplas fribeloppet till löneprisindex och därigenom garantera köpkraften.

3.5.2 Höjd nivå för skälig bostadskostnad vid beräkning av äldreförsörjningsstöd

Arbetsgruppens förslag: Skälig bostadskostnad ska höjas till 7 000 kronor per månad för den som är ogift och 3 500 kronor för den som är gift.

Kyrkans Akademikerförbunds ytt rande:

KyrkA menar att skälig bostadskostnad skall höjas till 8 000 kronor per månad för ogifta och till 4 000 kronor per månad för gifta.

3.6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Arbetsgruppens förslag: Lagen ska träda i kraft den 1 januari 2020. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för förmåner som avser tid före ikraftträdandet.

Kyrkans Akademikerförbunds ytt rande:

KyrkA delar arbetsgruppens förslag.

Sammanfattning

Utredningsgruppens förslag "Förbättrat grundskydd för pensionärer" är ett steg i rätt riktning men mycket återstår för att svenska pensioner skall nå upp till pensionerna i våra nordiska grannländer. Utredningens förslag kan ge ett välbehövligt tillskott till de ekonomiskt mest utsatta pensionärerna, men detta rör sig om ett fåtal människor. Merparten av pensionärerna berörs marginellt eller inte alls. Förslagen löser inte problemen med ekonomisk utsatthet bland en bred grupp pensionärer, och är därmed otillräckliga.

Forskaren West Pedersen vid "Instituttet for samfunnsforskning i Oslo", visar på att Sverige är sämst i Norden när det gäller utvecklingen av den ekonomiska standarden för pensionärer. När de övriga nordiska länderna har minskat andelen pensionärer under fattigdomsgränsen så har den ökat i Sverige enligt forskaren West Pedersen.

West Pedersen lyfter fram tre förklaringar till att Sverige producerar fler pensionärer under fattigdomsgränsen än Norge och att andelen kommer att fortsätta öka i Sverige:

- Mycket högre grundpension i Norge. Minsta pensionsnivå för ensamstående är 16 183 norska kronor per månad och det motsvarar 17 794 svenska kronor. Den svenska garantipensionen för ensamstående är 8 076 kronor (svenska). Den norska lägsta pensionen är betydligt högre än vad som betalas ut i genomsnittlig allmän pension i Sverige - alltså med inkomst- tilläggs- och premiepensionen inkluderad!

- I Norge följer även grundskyddet löneutvecklingen. Pensionärerna med de lägsta pensionerna kan hänga med den allmänna standardhöjningen. I Sverige räknas garantipensionen upp med inflationen och klyftan till löntagarna växer hela tiden .
- Det norska Stortinget har behållit makten över pensionssystemet och kan fatta beslut om att ändra de pensionsavgifter som ska betalas in om de inte räcker till för att betala ut pensionerna. De svenska pensionärerna får istället sänkta pensioner när bromsen slår till.

Det är ytterst otillfredsställande att antalet pensionärer under fattigdomsgränsen i Sverige är fler än i EU-länderna och Norden, samt att andelen fattigpensionärer beräknas fortsätta att öka i Sverige. Snittet för EU-länderna 2018 när det gäller antalet fattigpensionärer är totalt 14,5 % och för kvinnor 16,8 %. Snittet för Sverige är totalt 16,8 % och för kvinnor 21,7 %. Det är uppenbart att pensionssystemet inte levererar tillräcklig trygghet längre i Sverige. Den s.k. "bromsen" bör avskaffas och garantipensionen höjas rejält. Det är också oroande att så många kvinnor i Sverige kan se fram emot en pension under EU:s fattigdomsgräns.

Det är KyrkAs uppfattning att när det förslag som planeras införas från 1 januari 2020 är infört, så måste omgående en ny utredning komma till stånd med uppdrag att se över Sveriges pensionssystemytterligare, för att anpassa pensionerna till nivåerna i EU och de nordiska länderna.

För Kyrkans Akademikerförbund

/b_f lie t/0i /YI"" wcl /4VI_

Vibeke Hammarström

Förbundsdirektör